

Het afscheid van de oudsten te Efeze

door: Peter Cuijpers

Handelingen 20:17-38

“Paulus nu zond van Milete een boodschap naar Efeze en riep de oudsten van de gemeente bij zich” (vs. 17).

Milete lag ongeveer 50 km ten zuiden van Efeze. Voor de heen- en terugreis hebben de boodschappers zo'n twee dagen nodig gehad. Op de derde dag kon Paulus dan weer vertrekken, om indien mogelijk op de Pinksterdag in Jeruzalem te zijn. De rede zoals Lucas die opgetekend heeft, is een afscheidsrede. In de nabije toekomst dreigde gevangenschap en misschien wel de dood (vs. 22-25). Daarom bevat deze rede een terugblik op Paulus' dienst in Asia. Het is een testament, niet alleen voor de plaatselijke gemeente in Efeze, maar voor héél de wereldwijde Gemeente van God. Paulus stelt zichzelf als voorbeeld voor de oudsten en hij geeft diverse aanwijzingen en vermaningen met het oog op hun handelwijze na zijn vertrek.

Dit is de derde grote rede van Paulus, die wij vinden in het boek Handelingen. De eerste was gericht tot de Joden te Antiochië in Pisidië (Hand. 13:16-41). De tweede tot de heidenen te Athene (Hand. 17). En hier richt hij zich uitsluitend tot de christenen. De rede kan als volgt worden ingedeeld:

- Paulus' dienst in het verleden (vs. 18-21);
- Paulus' lijden in de toekomst (vs. 22-24);
- de taak van de oudsten (vs. 25-28);
- de gemeente na Paulus' vertrek (vs. 29-35).

Paulus' dienst in het verleden

Vers 18-21. Het eerste gedeelte van zijn toespraak heeft een verdedigend karakter. Hierin stelt Paulus zijn eigen persoonlijkheid en dienst voor de Heer sterk op de voorgrond. Paulus lag voortdurend onder vuur, het is dan ook goed mogelijk dat men zijn persoon en dienst tijdens zijn afwezigheid ter discussie had gesteld. Hij had veel tegenstanders, die hem in diskrediet wilden brengen. De lasterpraat die over hem de ronde deed wordt hier van de kaart geveegd. Hij herinnerde hen eraan wat hij in Asia tot stand had gebracht. Ze wisten hoe hij bij hen was geweest: *in alle nederigheid, onder tranen en met beproeving die hem overkwamen door de aanslagen van de Joden* (vs. 19).

Paulus was geen stoïcijn, die trots was op zijn onbewogenheid. Hij schaamde zich niet voor zijn tranen, maar kwam er eerlijk voor uit dat zijn zorg voor de gemeente(n) hem veel droefheid had gegeven (vgl. 2 Kor. 2:4; Fil. 3:18). Maar niet alleen de gelovigen bezorgden hem veel verdriet, ook de vijandig gezinde Joden waren een voortdurende beproeving in zijn leven. Ondanks de moeilijkheden en bedreigingen had hij echter niets nagelaten hun te verkondigen. Paulus was geen lafaard, die uit lijfsbehoud zijn mond hield. Integendeel, in het openbaar en in de huizen had hij onverschrokken gepredikt (vs. 20). Zowel Joden als Grieken had hij opgeroepen zich tot God te bekeren en te geloven in de Heer Jezus (vs. 21). Wat anderen ook over hem hadden rond gebazuind, zó was hij bij hen geweest en zó had hij de Heer gediend.

Paulus' lijden in de toekomst

Vers 22-24. Na het verleden komt de toekomst aan de orde. In de geest gebonden zou de apostel naar Jeruzalem reizen, niet wetende wat hem daar te wachten zou staan – “zonder te weten wat mij daar zal ontmoeten.” De precieze afloop wist hij dus niet, maar de Heilige Geest betuigde hem van stad tot stad dat hem gevangenschap en verdrukking te wachten stonden. Hoe de Heilige Geest hem dit duidelijk heeft gemaakt, beschrijft Lucas niet. Hoogstwaarschijnlijk door profetieën, die van stad tot stad over hem werden uitgesproken (vgl. Hand. 21:4,11). Paulus was dus een gewaarschuwd man. Dit weerhield hem echter niet ervan zijn reis naar Jeruzalem voort te zetten; hij beschouwde zijn leven niet als kostbaar voor hemzelf. Hij had een *doel* voor ogen, nl. zijn loop (*dromos*, lett.: wedloop) te volbrengen en de bediening te vervullen die hij van de Heer Jezus had ontvangen om het evangelie van de genade van God te betuigen (vs. 24).

De taak van de oudsten

Vers 25-28. In aansluiting op de voorzeggingen (vs. 23), was Paulus ervan overtuigd dat de oudsten zijn gezicht niet meer zouden zien (vs. 25). Hij benadrukt dat hij onder hen rondgegaan was om *het koninkrijk* te prediken. In vers 24 is sprake van *het evangelie van de genade*, en in vers 28 zegt hij dat hij niet nagelaten had

hun *de hele raad van God* te verkondigen. In de brief aan de Efeziërs komen we deze drie facetten van de prediking dan ook weer tegen:

1. Het evangelie van de genade

“(…) opdat ik mijn loop volbreng en de bediening die ik van de Heer Jezus heb ontvangen, om het evangelie van de genade van God te betuigen” (Hand. 20:24).

“Want uit genade bent u behouden, door het geloof en dat niet uit u, het is de gave van God; niet op grond van werken, opdat niemand roemt. Want wij zijn Zijn maaksel, geschapen in Christus Jezus tot goede werken, die God tevoren heeft bereid, opdat wij daarin zouden wandelen” (Ef. 2:8-10).

Bij de prediking van het evangelie van de genade wordt de nadruk gelegd op de *genade* van God. Wij zijn behouden door Gods genade, en niet door onze eigen goede werken. We hebben het heil dus niet verdiend!

2. Het evangelie van het koninkrijk

“Want dit weet en erkent u, dat geen hoereerder, onreine of hebzuchtige, dat is een afgodendienaar, erfdeel heeft in het koninkrijk van Christus en van God” (Ef. 5:5).

Het evangelie van het koninkrijk heeft te maken met het gezag van Christus en van God. In dit evangelie draait alles om gehoorzaamheid, om de vraag hoe we ons als christenen op aarde hebben te gedragen. In tegenstelling tot de zonen van de ongehoorzaamheid (Ef. 5:6), wandelen wij als kinderen van het licht; als het goed is, is dit ook aan ons te zien. Goedheid, gerechtigheid en waarheid (Ef. 5:9), zijn begrippen die thuishoren in het koninkrijk (vgl. Jes. 32:1,17,18; Matt. 5:3-12; Rom. 14:17). Bij de wederkomst in heerlijkheid zal de Heer Jezus het koningschap aanvaarden (Openb. 19:6), en dan zal Hij als Koning over hemel en aarde regeren.

Dit is nu nog toekomstmuziek, zover is het nog niet! De wereld is nog steeds in duisternis gehuld (Ef. 5:11). De Vader heeft ons echter nu al bekwaam gemaakt om deel te hebben aan het erfdeel van de heiligen in het licht. Hij heeft ons gered uit de macht van de duisternis en overgebracht in het koninkrijk van de Zoon van Zijn liefde, in Wie wij de verlossing hebben, de vergeving van de zonden (Kol. 1:12-14). In de praktijk betekent dit dat wij ons gedragen als kinderen van het licht. Wij stellen ons onder het gezag en de heerschappij van de Heer Jezus, en wij beproeven wat *de Heer* welbehaaglijk is (Ef. 5:10).

3. De hele raad van God

“Hij heeft ons de verborgenheid van zijn wil bekend gemaakt (…) om alles wat in de hemelen en wat op de aarde is onder één hoofd samen te brengen in Christus;

in Hem, in Wie wij ook erfgenamen zijn geworden” (Ef. 1:10-11).

“En Hij heeft alles aan zijn voeten onderworpen en Hem als hoofd over alles gegeven aan de gemeente, die zijn lichaam is, de volheid van Hem die alles in allen werkt” (Ef. 1:22-23).

De hele raad van God houdt verband met *Zijn raadsbesluit* aangaande Christus en de gemeente, de nauwe verbinding tussen Christus, het Hoofd, en de gemeente als Zijn lichaam; Christus, de Bruidegom, en de gemeente als Zijn bruid etc. God heeft ons de verborgenheid van Zijn wil bekend gemaakt, naar Zijn welbehagen (Ef. 1:9). Het is dus Gods welbehagen ons te laten delen in de verborgenheid aangaande Zijn geliefde Zoon, met Wie de gemeente onafscheidelijk verbonden is. Wie kunnen hiervan iets begrijpen? Het zijn de *heiligen* en *getrouwen* in Christus Jezus (Ef. 1:1; vgl. Ef. 3:14-19).

Paulus zegt dat hij rein was van het bloed van allen (vs. 26). Hij kon met een goed geweten afscheid van hen nemen, want hij had hun het evangelie in al zijn facetten voorgesteld. Paulus gebruikt hier een bekend beeld uit het boek Ezechiël. Hij zag zichzelf als een wachter van God, wiens taak het was de mensen te waarschuwen voor het komende oordeel. Hij had op de bazuin geblazen; wie niet wilde luisteren en zich niet wilde bekeren, zou in zijn eigen zonde sterven. De wachter was in dat geval rein van het bloed. God zou van hem geen rekenschap vragen (Ezech. 33:1-9).

Vanaf vers 28 begint Paulus de oudsten te vermanen en wijst hij hen op hun verantwoordelijkheid. In de eerste plaats moesten ze op *zichzelf* passen (vgl. 1 Tim. 4:16). Een opziener moet onberispelijk zijn, man van één vrouw, nuchter, ingetogen, waardig, gastvrij, geschikt om te leren, geen drinker, geen vechter etc. (1 Tim. 3:1-7). Er wordt van een opziener dus nogal wat gevraagd. Als hij zijn eigen leven of zijn eigen huis niet weet te besturen, kan hij ook geen zorg dragen in de gemeente, het huis van God (1 Tim. 3:5). De gemeente stelt zelf geen opzieners aan; het is geen democratie waarin het volk zijn eigen regeerders of heersers kiest.

De Griekse filosoof Plato onderkende al het gevaar van democratie; die leidde volgens hem tot dictatuur. Op de gemeente toegepast: door ‘het volk’ aangestelde oudsten lopen groot gevaar ‘heersers’ over de erfgoederen te worden (1 Petr. 5:3). Gezag komt in de Bijbel altijd van boven (van God) en niet van beneden (van mensen). Opzieners zijn dan ook *door de Heilige Geest* over de hele kudde van God gesteld om de gemeente van God te hoeden (vs. 28). Het hoeden omvat hier zowel het weiden, het voorzien van voedsel, alsook het bewaken, beschermen en verzorgen van de kudde. Het zwakke versterken, het zieke genezen, het gewonde verbinden, het afgedwalde terughalen, het verlorene zoeken etc. (vgl. Ezech. 34).

Het opzienerschap brengt een grote verantwoordelijkheid met zich mee. Dat hier niet

lichtzinnig over gedacht mag worden, blijkt uit de vermelding dat het de Gemeente van God is, *die Hij Zich heeft verworven door het bloed van Zijn eigen [Zoon]*. Opzieners moeten er dus goed van doordrongen zijn dat het niet ‘hun’ gemeente, ‘hun’ kudde, is. Het is de kudde van Góð (vgl. 1 Petr. 5:2). Het heeft God het offer van Zijn Zoon gekost om de gemeente te kunnen verwerven. Als er in 1 Petrus 1:19 staat dat het bloed van Christus *kostbaar* is, dan weten wij ook meteen hoe God over de Gemeente denkt: ze is *kostbaar* voor Hem.

De gemeente na Paulus' vertrek

Vers 29-35. In vers 29 wordt de beeldspraak van de kudde en de herders (opzieners) voortgezet. Paulus wist dat de gemeente na zijn vertrek bedreigd zou worden door ernstige gevaren:

- a. van *buitenaf* zouden wrede wolven binnenkomen, die de kudde niet zouden sparen (vs. 29);
- b. van *binnenuit*, uit hun eigen midden, zouden mannen opstaan, die verdraaide dingen zouden spreken om de discipelen achter zich af te trekken (vs. 30).

Er was gevaar zowel van buiten als van binnen. De oudsten moesten op hun hoede zijn. Paulus vermaande hen dan ook waakzaam te zijn, en eraan te denken hoe hij een voorbeeld voor hen was geweest: drie jaar lang, nacht en dag, had hij *ieder* met tranen terechtgewezen (vs. 31). Zoals het een goede herder betaamt, ging elk schaap hem ter harte; niemand uitgezonderd. Als iemand streeft naar het opzienerschap, begeert hij inderdaad een goed werk (1 Tim. 3:1). Maar laat hij wel vooraf de kosten berekenen! Goed opzienerschap gaat gepaard met zorgen, verdriet, teleurstelling, tranen en slapeloze nachten.

“En nu draag ik u op aan God en aan het woord van Zijn genade, die machtig is op te bouwen en het erfdeel te geven onder alle geheiligden” (vs. 32).

Paulus draagt hen dus niet op aan Timoteüs of een andere opvolger, maar aan God en het woord van Zijn genade. Deze rede geeft het eind aan van de eerste periode van de Gemeente, de periode waarin de apostelen leefden en werkten. Het is de overgang naar een andere tijd. De verantwoording kwam nu te rusten op de schouders van de opzieners, de oudsten. Zij mochten bouwen op het fundament dat de apostelen en profeten hadden gelegd (Ef. 2:20). Er werden géén nieuwe apostelen aangesteld. Het kiezen of aanstellen van nieuwe apostelen is onschriftuurlijk. In de Bijbel is hier geen sprake van. J.N. Darby schrijft hierover het volgende: ‘Het getuigenis dat Paulus hier aflegt is van het grootste belang met betrekking tot het hele kerkelijke stelsel. Om de gemeente te bewaren in vrede en te beschermen voor het kwaad wordt de aandacht van de oudsten op iets anders gericht dan op de aanwezigheid van apostolische zorg. Zij zouden belast

zijn met de zorg voor de kudde en niet meer kunnen steunen op apostolische hulp of iets dat officieel daarvoor in de plaats kwam’ (*Synopsis van de Bijbel, deel VI, blz. 247*).

Er zijn nu geen apostelen meer, maar wij hebben wel de brieven die de apostelen hebben geschreven. De Bijbel is in de na-apostolische tijd, de tijd waarin wij leven, het richtsnoer om de kudde van God te hoeden. En dit is voldoende! Wij mogen vertrouwen op God, die machtig is Zijn kinderen op te bouwen en het erfdeel te geven onder alle geheiligden.

Na deze bemoedigende woorden snijdt Paulus een ander onderwerp aan: zijn *onbaatzuchtigheid*. In de verzen 33-35 wijst hij opnieuw op zijn eigen voorbeeld en zijn onbaatzuchtigheid. Hij was niet iemand die de hand ophield om zilver, goud of kleding te ontvangen. Integendeel, hij had met zijn eigen handen hard gewerkt om in zijn eigen behoeften, *en in die van hen die bij hem waren*, te voorzien (vgl. Hand. 18:3; 1 Kor. 4:12; 1 Tess. 2:9; 2 Tess. 3:8). In alle opzichten was hij een voorbeeld voor hen geweest. Evenals hij moesten zij de handen uit de mouwen steken. Niet alleen om hun eigen brood te verdienen (vgl. 1 Tess. 4:11; 2 Tess. 3:10), maar om ook anderen te kunnen ondersteunen. Zij moesten zich het lot van de zwakken en de armen aantrekken. Paulus onderbouwde dit door de woorden van de Heer Jezus in herinnering te brengen: het is gelukkiger te geven dan te ontvangen. Deze vermaning geldt natuurlijk voor álle gelovigen, maar in de context is het rechtstreeks gericht tot de oudsten. Zij hebben een voorbeeldfunctie; onnodig de hand ophouden is er dus niet bij. En zij moeten al helemaal niet uit zijn op schandelijke winst (1 Petr. 5:2). In plaats daarvan, zegt Paulus dat zij met hun eigen handen moeten werken en zich het lot van de sociaal zwakken moeten aantrekken.

In de verzen 36-38 wordt het ontroerende afscheid beschreven. Na zijn toespraak knielde Paulus neer en bad met hen allen. Na zijn gebed barstten allen uit in groot geweend en vielen Paulus om de hals en kusten hem innig, het meest bedroefd over het woord dat hij had gezegd, dat zij zijn gezicht niet meer zouden zien. Na dit emotionele afscheid deden zij hem uitgeleide naar het schip.

Om over na te denken

“En zij barsten allen uit in groot geweën en vielen hem om de hals en kusten hem innig” (vs. 37).

Paulus was een man die zijn emoties niet onder stoelen of banken stak. Zijn dienst voor de Heer en zijn zorg voor de gelovigen ging gepaard met tranen (vs. 19,31). Echte tranen! Geen opgeklopte emoties. Paulus zal ongetwijfeld zijn tranen de vrije loop hebben gelaten tijdens zijn afscheidsgedeb. Het is dan ook niet verwonderlijk dat allen in groot geweën uitbarstten.

Onze gebeden en preken kunnen zo kil en koud zijn. Recht naar de leer, maar zonder een sprankje emotie. Alsof het een taboe is emoties te tonen. Toen ik pas tot bekering was gekomen, bezocht ik een gemeente waar

een oude broeder regelmatig voorging in gebed, en daarbij wel eens een traan liet rollen. Dit was voor mij een bijzondere ervaring. Ik kwam uit de wereld, en echte mannen huilden vroeger niet. Maar toen ik deze broeder hoorde bidden, kon ik mijn ogen niet droog houden. Echte tranen maken iets los bij de ander. Onze oude broeder is al lang bij de Heer, hij heeft echter een onuitwisbare indruk bij mij achtergelaten. We zijn nu ruim dertig jaar verder en de tijden zijn veranderd. Mannen mogen huilen en emoties mogen getoond worden. We mógen elkaar dus om de hals vallen; we mógen elkaar innig kussen; en we mógen in tranen uitbarsten. Maar laten het dan wel échte emoties, en échte tranen zijn!

Oude Sporen 2009

